

Живорад Недељковић

ГОВОР О ДОСТОЈНОСТИ

Има великих песника који су свој опус изнели и заокружили у младалачким годинама, има и оних чији су најбољи стихови настајали на искрају животног пута. Живот је, уза све друго, стална размена дарова. Оно најбоље од своје поезије, Десанка Максимовић износила је на светлост безмало на сваком кораку. Њен пут се пружио кроз махом негостољубиве пределе читавог столећа. Био је то век без такмаца кад је о добру реч. Без премца и када је у питању зло.

Нашој књижевности даровао је велике песнике, одважне да се ухвате у коштац са епохом лекова против тешких обољења, на једном, и са гасним коморама на другом полу. Међу њима, Десанка Максимовић била је најдуговечнија. Њена поезија је својеврсно сведочанство о веку, али и говор о слојевима минулог.

Са наносима историје у вези, искрсава питање како данашњи песник, стасао у мноштву песничких пракси, прилази неким од пресудних догађаја у кртом слоју постисторије. Сведоци смо трагичних догађаја с краја прошлог века, а двадесет први век увелико показује своје јанусовско лице. Много је крвавих драма у нашем селу кроз које воде и стварни и митски друмови. Увек постоји начин да о драмама и путевима песник проговори; где су се денули и да ли се крију од нечега његова потреба и воља. Ту су, само што је приступ потенцијалним темама од опште важности опрезнији, околишнији. Од директности у именовању и означавању, поезију су одмакли медији, друштвене и друге мреже што их развлаче рибари људских душа. И говор политике. Поезија остаје на свом тихом острву.

Савремени песник ће саставити низ песама о детаљима који претходе крвавој бајци. Изнеће податак о болести произвођача оружја пре него што метак крене ка срцу у дворишту владе. Пратиће хлебне мрвице, бачене невидљивом руком, тражећи кућу за своје речи. Може она бити и учерица, а фигурама ће бити лепо у топлој сигурности. Упркос бројним песничким вештинама, данашњи лиричар, опхрван налетом хипертрофираних реалија, док иде излоканим друмом кроз све празније село, уме јасно да каже: *крвава бајка, отаџбино, ту сам*. Јасна или пак несвесно од јасноће удаљена, поезија је светковина људског живота. Ништа не тражи и не мора, а има право да прошета кроз село, да застане испод стабла у центру. И да одатле као добошар огласи патњу, тугу и меланхолију. Радост што као звук из зовине свирале излази из нечије насушне потребе. Из душе, без које истинског певања не може бити.

Данашњи песник зна да треба затражити помиловање. И за савременике и за оне што ничији савременици нису, за заувек одмакнуте од било ког досега поезије. За себе. За реке потекле кроз цеви, за ваздух од кога плућа дрхте као миш. И ако је измучен дилемама, нема разлога за дрхтање.

Мора бити милосрдан и према онима који то нису и показати разумевање за оне који га нису имали ни за кога. То су речи Десанке Максимовић. Помиловања су овајкада у опису послова

државних челника и установа, а верујемо да песник не прекорачује своје надлежности кад их тражи. Уосталом, поезија бира и шта ће и како ће. Несумњиво је да понекад може нанети и какву штету, најпре свом творцу. Песник у себи, у изабраној самоћи, решава да ли ће изговорити: *ту сам, тражим помиловање*, те или пак речи истог значења. Кад кажемо *наша највећа песникиња*, јасност је одмах ту. На вагу, на крају, иде једино сумња у нечију достојност да затражи милост за крадљивца снова или продавца магле. Или за понеку оседелу наивност, за непливаче зечјег срца. Иако изгледа у општем галиматијасу да није, лако је проверити да ли смо, као Десанка Максимовић, достојни да затражимо помиловање, не само овде, у овом језику.

Изгледа нам да је остајање са собом, у жуђеној сигурности унутрашњег бића, кад се води говор о достојности, једино нужно. Све друго у песми може бити и вештина и рутина. У нади да је понека моја песма надрасла занатско умеће, ово признање доживљавам као вишеструко важно у поодмаклом свом добу, кад предстоји попис самоћа које јачају уверење да је поезија заслужена милост.

У Бранковини, 16. 5. 2022.